

Taalambassades in Nederlandse gemeenten

Onderzoek naar de inzet van taalambassadeurs bij gemeenten

Picture by RyanMcGuire

Prof. Dr. Maurice de Greef
Mei 2021

*“Niets is zo sterk als iemand die uit eigen ervaring
weet wat je doormaakt maar ook welke kansen je kan krijgen.
Het luisterend oor en het inlevingsvermogen van een taalambassadeur
zijn een gouden combinatie voor de nog onbekende laaggeletterde”*

© 2022 Artéduc, Vught

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, of gebruikt in bijvoorbeeld een PowerPointpresentatie, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Artéduc. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 jº het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijke vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor zover het opnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de genoemde partij te wenden.

Inhoudsopgave

1.	Aanleiding	4
2.	Onderzoeksmethode	6
3.	Huidige inzet en toekomstige meerwaarde	7
4.	Samenwerking tussen gemeenten en taalambassadeurs	9
5.	Coördinatie van inzet van taalambassadeurs	11
6.	Landelijke ondersteuning inzet taalambassadeurs	12
7.	Start van de ‘Taalambassade’: een screening	13

1. Aanleiding

In de vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024 is het eerste doel om meer mensen te bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal (NT1'ers). Andere doelen zijn om te investeren in kwaliteit en samen aan de slag te gaan onder regie van gemeenten. Hierbij lijkt de inzet van ervaringsdeskundigen laaggeletterdheid - ofwel taalambassadeurs - van wezenlijk belang.

Europees onderzoek van Andrulli et al. (2020)¹ onder experts voor werving van NT1'ers laat zien, dat er verschillende randvoorwaarden en succesfactoren voor werving van NT1'ers zijn. Een belangrijke succesfactor is de inzet van taalambassadeurs. Uit het onderzoek werd duidelijk dat de inzet van taalambassadeurs ervoor kan zorgen dat er meer NT1'ers voor taaltrajecten worden geworven. Ook werd duidelijk dat de inzet op een goede manier moest plaatsvinden. Er moet gekeken worden welke taalambassadeur welke rol kan vervullen en wat zijn of haar competenties zijn, passend bij de vraag. Een potentiële NT1'er overtuigen om mee te doen aan een taaltraject vraagt andere competenties dan het checken van de brieven van de gemeente om ervoor te zorgen dat de schrijfstijl niet te ingewikkeld en begrijpelijk is. Daarom heeft Stichting ABC zich de afgelopen jaren ingezet om op lokaal niveau de inzet van taalambassadeurs te versterken en met name goed in kaart te brengen welke rol zij op welk moment kunnen vervullen.

Project 'Innovatie inzet Ervaringsdeskundigen Laaggeletterdheid bij gemeentes'

Stichting ABC - de organisatie van en voor laaggeletterden, die in Nederland de belangen van deze groep behartigt - heeft van het ministerie van OC&W in 2020 subsidie gekregen om lokaal de inzet van ervaringsdeskundigen laaggeletterdheid te versterken. Dit heeft ze gedaan door op lokaal niveau een netwerk van taalambassadeurs op te zetten en dit bovendien organisatorisch en financieel lokaal proberen te borgen in beleid. Dit is gerealiseerd onder de noemer 'Innovatie inzet Ervaringsdeskundigen Laaggeletterdheid bij gemeentes'.

Dit project is uitgevoerd in 14 pilots ('innovatiekamers') verspreid over het land. Zij zijn met hun lokale taalnetwerk aan de slag gegaan om nieuwe taalambassadeurs te werven, deze op te leiden en in vier rollen in te zetten. Het gaat hierbij om de volgende vier rollen:

1. **Werver** met als taak promotie van leertrajecten en doorverwijzen van mogelijke deelnemers.
2. **Voorlichter** met als taak het geven van voorlichting over laaggeletterdheid en de aanpak daarvan op bijeenkomsten en voor externe partijen.
3. **Tester** met als taak beoordeling van en advisering over communicatie van overheden, instellingen en bedrijven in teksten, websites en dergelijke.
4. **Betrokkene bij inspraak** met als taak het geven van advies betreffende beleid in het algemeen en realisatie van leertrajecten in het bijzonder.

Vraag is of het mogelijk is om op lokaal niveau taalambassadeurs in deze vier rollen in te zetten en welke vervolgstappen gezet moeten worden om dit op lokaal, regionaal, maar ook landelijk niveau te kunnen verankeren.

Onderzoek naar randvoorwaarden bij gemeenten

¹ Andrulli, R., Ten Hove, K., Hünninger, L., Kock, K., Neelen, M. & Orth, E. (2020). *A recruitment Strategy for Literacy Programs*.

Stichting ABC staat aan de vooravond van een verdergaande implementatie van het project betreffende de inzet van taalambassadeurs bij gemeenten. Vraag is in hoeverre de gemeenten hier klaar voor zijn en wat er moet gebeuren om dit op een goede manier te kunnen doen. Vraag is daarnaast wat er op lokaal niveau geregeld moet worden en wat de rol van Stichting ABC hierbij kan zijn. Stichting ABC heeft Artéduc gevraagd om onder gemeenten een onderzoek te doen om in kaart te brengen wat de huidige stand van zaken is naast de mogelijkheden om op lokaal niveau de rol van taalambassadeurs te kunnen versterken. De onderzoeksvraag luidt dan ook:

Welke randvoorwaarden zijn noodzakelijk om op een kundige wijze een taalambassadeur van Stichting ABC in te zetten bij de lokale aanpak van laaggeletterdheid?

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van deze rapportage zal allereerst de gehanteerde onderzoeksmethode beschreven worden. Aansluitend worden in de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 de resultaten van het onderzoek per inhoudelijk onderdeel beschreven. In hoofdstuk 3 staat de huidige inzet en toekomstige meerwaarde van de inzet van taalambassadeurs volgens de betrokken gemeenten centraal. Vervolgens zullen in hoofdstuk 4 en 5 de samenwerking en coördinatie betreffende de inzet van taalambassadeurs besproken worden. In hoofdstuk 6 wordt in kaart gebracht wat behoeften zijn voor de mogelijke landelijke ondersteuning bij de inzet van taalambassadeurs bij gemeenten. Uiteindelijk zal in hoofdstuk 7 op basis van de onderzoeksresultaten een screeningsinstrument worden gepresenteerd dat gemeenten kunnen hanteren bij de start en realisatie van de inzet van taalambassadeurs bij de aanpak van laaggeletterdheid. Ook zal in dit hoofdstuk de bijbehorende en mogelijke landelijke ondersteuning worden uiteengezet.

2. Onderzoeksmethode

In het voorjaar van 2022 is middels een kwantitatief onderzoek in kaart gebracht wat de huidige stand van zaken is betreffende de implementatie van de inzet van taalambassadeurs in gemeenten en wat noodzakelijke randvoorwaarden zijn om dit verder te optimaliseren. Hierbij is gekeken naar:

- De huidige inzet van de vier verschillende rollen van taalambassadeurs
- De bewustwording van het belang van inzet van taalambassadeurs
- De mogelijkheden en onmogelijkheden van de inzet van taalambassadeurs
- De huidige samenwerking met taalambassadeurs
- De huidige coördinatie van de inzet van taalambassadeurs
- De noodzakelijke landelijke ondersteuning bij de inzet van taalambassadeurs

Procedure en kenmerken van de respondenten

In de tweede fase hebben 92 vertegenwoordigers van gemeenten in Nederland de online vragenlijst ingevuld. Uiteindelijk zijn de reacties van 70 respondenten van 65 verschillende gemeenten die 23 van de 35 arbeidsmarktregio's vertegenwoordigen geanalyseerd. Duidelijk werd dat er dus een voldoende spreiding van respondenten over verschillende arbeidsmarktregio's was. Circa 73% van de respondenten was werkzaam bij een regiogemeente en circa 27% was werkzaam bij een centrumgemeente.

Tabel 1 toont de verschillende functies van de respondenten. Dit bevestigt dat de vragenlijst voor het merendeel is ingevuld door vertegenwoordigers van gemeenten. De grootste groep bekleedt een functie als beleidsadviseur (71%) gevolgd door een kleinere groep die ambtenaar is (17%). Deze twee groepen vormen samen met 88% de meerderheid van de functiegroepen van de respondenten.

Tabel 1: Functies respondenten (N = 92)

Soort functie	Respons
Ambtenaar	17%
Beleidsadviseur	71%
Consulent	0%
Adviseur	1%
Manager	1%
Inhoudelijk expert	1%
Anders	9%

Voor de inhoudelijke vragen zijn voor wat betreft de gesloten en open vragen beschrijvende analyses gerealiseerd. Deze zullen per inhoudelijk onderdeel worden beschreven, te weten:

- Huidige inzet en toekomstige meerwaarde
- Samenwerking
- Coördinatie
- Landelijke ondersteuning

3. Huidige inzet en toekomstige meerwaarde

Om de inzet van taalambassadeurs te versterken is het belangrijk dat de gemeenten zelf op lokaal niveau ook kansen zien om dat te kunnen realiseren. Tabel 2 laat zien dat een meerderheid van de gemeenten zich bewust is van het feit dat de inzet van taalambassadeurs kansen biedt op lokaal niveau. Vrijwel alle respondenten geven aan dat de inzet van taalambassadeurs ervoor kan zorgen dat de lokale aanpak van laaggeletterdheid succesvoller kan worden. Daarnaast geven vrijwel alle betrokken gemeenten aan dat de inzet van taalambassadeurs ook ervoor kan zorgen dat men eerder de doelstellingen behaald van het regionaal educatief plan (zie tabel 2).

Tabel 2: Bewustwording belang inzet taalambassadeurs (N = 70)

Soort bewustwording	Respons
Inzet vergroot kans op succesvolle lokale aanpak laaggeletterdheid	96%
Inzet vergroot kans behalen doelstellingen regionaal educatief plan	96%

Ook zien de betrokken gemeenten mogelijkheden om de taalambassadeurs in te zetten. Zoals eerder aangegeven kunnen de taalambassadeurs ingezet worden vanuit vier verschillende rollen, te weten:

1. **Werver** met als taak promotie van leertrajecten en doorverwijzen van mogelijke deelnemers.
2. **Voorlichter** met als taak het geven van voorlichting over laaggeletterdheid en de aanpak daarvan op bijeenkomsten en voor externe partijen.
3. **Tester** met als taak beoordeling van en advisering over communicatie van overheden, instellingen en bedrijven in teksten, websites etc.
4. **Betrokkene bij inspraak** met als taak het geven van advies betreffende beleid in het algemeen en realisatie van leertrajecten in het bijzonder.

Vrijwel alle betrokken gemeenten zien mogelijkheden om taalambassadeurs in te zetten als voorlichter of tester (zie tabel 3). Een kleinere groep (maar nog steeds de overgrote meerderheid) ziet mogelijkheden om de taalambassadeurs in te zetten als werver of betrokkene bij inspraak.

Tabel 3: Mogelijkheden voor inzet verschillende soorten taalambassadeurs (N = 70)

Soort rol van taalambassadeur	Respons
Mogelijkheden inzet als werver	86%
Mogelijkheden inzet als voorlichter	97%
Mogelijkheden inzet als tester	96%
Mogelijkheden inzet als betrokkene bij inspraak	83%

Huidige inzet en faciliteiten

Ondanks dat de betrokken gemeenten overtuigd zijn van het belang van de inzet van taalambassadeurs bij de aanpak van laaggeletterdheid in hun gemeente is er de vraag of dat momenteel wel het geval is. Vraag is of de taalambassadeurs momenteel al worden ingezet bij de betrokken gemeenten en vanuit welke rol dit wordt gedaan.

Tabel 4 laat zien dat bijna de helft van de betrokken gemeenten taalambassadeurs inzet bij de aanpak van laaggeletterdheid. In de meeste gevallen wordt deze ingezet als voorlichter (39%) of tester (27%). De taalambassadeurs worden echter veel minder ingezet als werver (13%) of als betrokkene bij inspraak (9%).

Tabel 4: Huidige inzet taalambassadeurs (N = 70)

Rol	Respons
Werver	13%
Voorlichter	39%
Tester	27%
Betrokkene bij inspraak	9%
Geen	54%

Uit het onderzoek blijkt dat een deel van de oorzaak ook ligt bij de huidige faciliteiten. Bij nog geen derde van de betrokken gemeenten is er voldoende capaciteit en tijd om de inzet van taalambassadeurs te coördineren (zie tabel 5). Iets meer dan een kwart van de betrokken gemeenten heeft de capaciteit en tijd om de taalambassadeurs te kunnen begeleiden.

Tabel 5: Huidige faciliteiten voor inzet verschillende soorten taalambassadeurs (N = 70)

Soort faciliteiten	Respons
Aanwezigheid voldoende capaciteit en tijd om inzet te coördineren	30%
Aanwezigheid voldoende capaciteit en tijd om ambassadeurs te begeleiden	27%

De betrokken gemeenten geven aan dat met name de capaciteit en het budget voor de inzet van taalambassadeurs belangrijke randvoorwaarden zijn (zie tabel 6). Ook geeft een deel van de betrokken gemeenten aan dat men de taalambassadeurs zelf nodig heeft die men flexibel kan inzetten naast begeleiding door en betrokkenheid van mogelijke samenwerkingspartners.

Tabel 6: Randvoorwaarden inzet taalambassadeurs (N = 190 antwoorden)

Randvoorwaarden	Respons
Capaciteit (o.a. uren)	25%
Budget	16%
Ambassadeurs zelf (flexibel lokaal rolmodel)	12%
Begeleiding	7%
Betrokkenheid en samenwerking partners	7%

Resumé

De betrokken gemeenten zijn zich bewust van de meerwaarde en het belang van de inzet van taalambassadeurs. Echter worden in iets minder dan de helft van de gemeenten taalambassadeurs ingezet. Ondanks dat een meerderheid van de betrokken gemeenten mogelijkheden ziet om alle vier de rollen in te zetten, worden taalambassadeurs met name heel weinig ingezet als werver en betrokkene bij inspraak. Oorzaak hiervan is het ontbreken van capaciteit en tijd voor inzet en begeleiding. Meer capaciteit, budget en ook de aanwezigheid van taalambassadeurs zelf met de bijbehorende noodzakelijke begeleiding en eventuele betrokkenheid van samenwerkingspartners kan ervoor zorgen dat taalambassadeurs vaker worden ingezet.

4. Samenwerking tussen gemeenten en taalambassadeurs

Het fundament voor de inzet van taalambassadeurs is een goede samenwerking tussen de gemeenten en de taalambassadeurs. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat dit bij een aantal betrokken gemeenten nu goed geregeld is, maar dat men aan de vooravond staat van een verdergaande implementatie. Volgens tabel 7 heeft bijna een kwart van de betrokken gemeenten de samenwerking met de taalambassadeurs goed geregeld. Circa een vijfde heeft hier ook inhoudelijke afspraken over gemaakt en doelen geformuleerd betreffende de inzet van de taalambassadeurs. Een kleiner deel heeft de continue inzet geborgd (17%) en evalueert de inzet van taalambassadeurs ook periodiek (15%). Daarnaast biedt slechts een klein deel van de betrokken gemeenten inzicht voor de taalambassadeurs over wat hun inzet bijdraagt aan hun persoonlijke of carrièreontwikkeling naast een vergoeding (zie tabel 7). Ook heeft slechts 12% van de betrokken gemeenten geregeld dat de taalambassadeurs onderling periodiek contact hebben en ervaringen kunnen uitwisselen.

Tabel 7: Stand van zaken samenwerking taalambassadeurs (N = 66)

Onderdeel van stand van zaken samenwerking	Respons
Samenwerking is goed georganiseerd	23%
Inhoudelijke afspraken betreffende inzet	18%
Doelformulering betreffende inzet	20%
Periodieke evaluatie samenwerking	15%
Realisatie vergoeding betreffende inzet	11%
Borging continuïteit betreffende inzet	17%
Periodiek onderling contact en uitwisseling van ervaringen ambassadeurs	12%
Duidelijkheid over bijdrage inzet aan carrière of persoonlijke ontwikkeling	14%

Vraag is wat de betrokken gemeenten dan nog beter zouden moeten regelen. 14% van de betrokken gemeenten geeft aan dat ze alles nog moeten regelen. Andere gemeenten hebben sommige randvoorwaarden geregeld, maar nog niet alles op orde. Zo blijkt uit tabel 8 dat 13% de vergoeding voor de inzet nog moet regelen dan wel een betrokken netwerk van ambassadeurs wil opzetten die een voorbeeldfunctie kunnen hebben voor anderen. Ten slotte wordt duidelijk dat afspraken en afstemming over inzet en duidelijkheid over de inzet (rol, taak en profiel) van de taalambassadeurs zelf nog bij een aantal betrokken gemeenten geregeld zou kunnen worden.

Tabel 8: Randvoorwaarden samenwerking taalambassadeurs (N = 124 antwoorden)

Randvoorwaarden	Respons
Alles	14%
Vergoeding voor inzet	13%
Betrokken netwerk van ambassadeurs met voorbeeldfunctie	12%
Afspraken en afstemming over inzet	7%
Duidelijkheid over rol, taak en profiel	6%

Resumé

Op het gebied van samenwerking staan de meeste betrokken gemeenten nog aan de vooravond van de implementatie van de inzet van taalambassadeurs. Circa een kwart heeft dit goed geregeld en circa een vijfde heeft hier ook inhoudelijke afspraken over gemaakt. Maar slechts een klein deel van de betrokken gemeenten heeft zaken als continue inzet, periodieke evaluatie, vergoeding en onderling contact tussen de taalambassadeurs geregeld. De betrokken gemeenten geven aan dat naast zaken als vergoeding en het betrokken netwerk van taalambassadeurs er ook nog afspraken over de inzet moeten worden gemaakt en dat dingen nog moeten worden afgestemd. Zo ook de duidelijkheid over de rol, taak en het profiel van de taalambassadeurs.

5. Coördinatie van inzet van taalambassadeurs

De coördinatie blijkt bij een groter aantal betrokken gemeenten beter te zijn geregeld dan de samenwerking op zich. Zo blijkt dat bij 45% van de betrokken gemeenten er reeds een link is gelegd met beleid en de inzet van taalambassadeurs in het regionaal educatief plan is beschreven (zie tabel 9). Ook is er in 36% van de betrokken gemeenten een vast aanspreekpunt voor de taalambassadeurs. Een iets kleiner deel van de betrokken gemeenten (28%) geeft aan dat de coördinatie goed geregeld is. Men heeft dan vooral afspraken gemaakt over de inzet van de taalambassadeurs als tester, voorlichter of werver en veel minder als betrokkene bij inspraak (zie tabel 9).

Tabel 9: Stand van zaken coördinatie taalambassadeurs (N = 58)

Onderdeel van stand van zaken coördinatie	Respons
Vast aanspreekpunt ambassadeurs	36%
Inzet ambassadeurs is beschreven in regionaal educatief plan	45%
Coördinatie inzet is goed geregeld	28%
Gerealiseerde afspraken over inzet als werver	21%
Gerealiseerde afspraken over inzet als voorlichter	24%
Gerealiseerde afspraken over inzet als tester	28%
Gerealiseerde afspraken over inzet als betrokkene bij inspraak	7%

Om de coördinatie goed te kunnen regelen geeft 11% van de betrokken gemeenten aan alles nog te moeten regelen. Een iets kleiner deel geeft aan dat sommige randvoorwaarden nog geregeld moeten worden. Hierbij kan men denken aan het budget, de capaciteit, een regionale pool van taalambassadeurs of het feit dat het nog onderdeel gemaakt moet worden van het beleids- en communicatieplan van de gemeente (zie tabel 10).

Tabel 10: Noodzakelijke randvoorwaarden coördinatie taalambassadeurs (N = 96 antwoorden)

Randvoorwaarden	Respons
Alles	11%
Budget	9%
Regionale pool van ambassadeurs (inclusief werving)	8%
Capaciteit (uren en tijd)	8%
Onderdeel van beleids- en communicatieplan	7%

Resumé

De coördinatie voor de inzet van de taalambassadeurs lijkt iets beter te zijn geregeld bij de betrokken gemeenten dan de samenwerking op zich. Bijna de helft van de betrokken gemeenten heeft de inzet in het regionaal educatief plan beschreven en in bijna 40% van de betrokken gemeenten is er een vast aanspreekpunt voor de taalambassadeurs. Als men afspraken heeft gemaakt over de inzet gaat dat meestal over de inzet als tester, voorlichter of werver en veel minder over de inzet als betrokkene bij inspraak. Randvoorwaarden die de betrokken gemeenten nog kunnen regelen zijn onder andere budget, capaciteit, een regionale pool van taalambassadeurs en de link met het beleids- en communicatieplan.

6. Landelijke ondersteuning inzet taalambassadeurs

De betrokken gemeenten die reeds gestart zijn met de inzet van taalambassadeurs en iets hebben geregeld zien ook dat er een aantal succesfactoren zijn. Zo blijkt het panel van ambassadeurs en hun advies bij communicatie-uitingen van de gemeente succesvol te zijn als ook de samenwerking met en begeleiding van partners als het ROC, het Taalhuis of andere partners in de regio. Maar ook het contact via bijvoorbeeld Stichting ABC of Stichting Lezen & Schrijven is een belangrijke succesfactor (zie tabel 11).

Tabel 11: Succesfactoren inzet taalambassadeurs (N = 40 antwoorden)

Succesfactor	Respons
Panel van ambassadeurs en advies bij communicatie	13%
Contact taalambassadeurs via Stichting ABC / Stichting Lezen & Schrijven	13%
Samenwerking met en begeleiding van partners als ROC, Taalhuis e.d.	13%

Stichting ABC zet zich al decennia in voor de belangenbehartiging van de taalambassadeurs. De betrokken gemeenten zien ook nog steeds een rol voor de landelijke ondersteuning van Stichting ABC weggelegd. Een meerderheid van hen geeft aan dat met name de begeleiding van belang is zowel van de taalambassadeurs maar ook al eerder tijdens het opstarten van het lokaal netwerk van de taalambassadeurs (zie tabel 12). Daarnaast heeft een meerderheid van hen behoefte aan kennis over good practices en informatie over de inzetmogelijkheden van taalambassadeurs. Bijna de helft van de betrokken gemeenten heeft de wens om deel te nemen aan het netwerk dat met taalambassadeurs werkt (zie tabel 12).

Tabel 12: Noodzakelijke landelijke ondersteuning inzet taalambassadeurs (N = 70)

Randvoorwaarden	Respons
Begeleiding ambassadeurs	67%
Begeleiding opstarten lokaal netwerk van ambassadeurs	61%
Kennis en informatie over inzetmogelijkheden ambassadeurs	53%
Kennis over good practices inzetmogelijkheden ambassadeurs	57%
Deelname aan netwerk die werken met ambassadeurs	43%
Overig	19%

Resumé

De landelijke ondersteuning van onder andere Stichting ABC blijkt naast de inzet van een panel van taalambassadeurs en de samenwerking met lokale partners een succesfactor te zijn voor een optimale inzet van taalambassadeurs. De betrokken gemeenten zien een expliciete rol voor landelijke ondersteuning weggelegd in de vorm van begeleiding tijdens de opstart van het lokaal netwerk van taalambassadeurs als ook de begeleiding van de taalambassadeurs zelf. Maar ook heeft een groot deel van de betrokken gemeenten behoefte aan kennis over good practices en informatie over de inzetmogelijkheden van taalambassadeurs naast deelname aan het netwerk dat met taalambassadeurs werkt.

7. Start van de ‘Taalambassade’: een screening

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat vrijwel alle betrokken gemeenten de meerwaarde van de inzet van taalambassadeurs bij de aanpak van laaggeletterdheid inzien. Echter bij de helft van de betrokken gemeenten worden taalambassadeurs ingezet bij de aanpak van laaggeletterdheid. De taalambassadeurs worden hierbij eerder ingezet als voorlichter en tester dan als werver of betrokkene bij inspraak. Reden dat de taalambassadeurs nog niet overal worden ingezet is het ontbreken van een aantal randvoorwaarden, waaronder (soms) de ambassadeurs zelf en heldere afspraken naast budget en begeleiding en capaciteit en de borging van continuïteit van de inzet van taalambassadeurs.

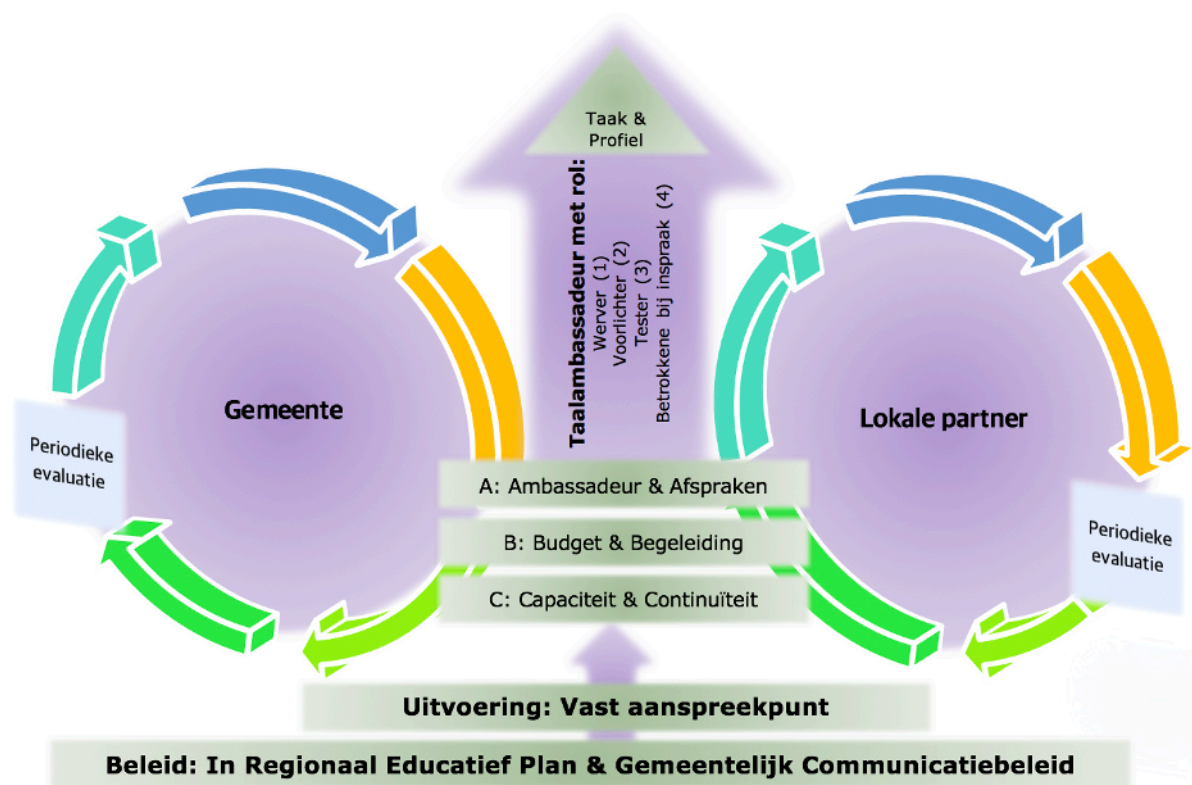
Bij de realisatie van de inzet van taalambassadeurs zijn twee zaken van belang, te weten coördinatie en samenwerking. Op lokaal niveau is het noodzakelijk om de inzet te coördineren, zodat de juiste keuzes kunnen worden gemaakt en daarnaast moet de inzet gefaciliteerd worden. Hiervoor is het wenselijk om samen te werken met een lokale partner die de taalambassadeurs onder andere op de juiste wijze kan begeleiden. Uit het onderzoek blijkt dat de coördinatie beter is geregeld dan de samenwerking. Hierbij moet men denken aan het hebben van een vast aanspreekpunt voor taalambassadeurs en het vastleggen van de inzet binnen het regionaal educatief plan. De basale randvoorwaarden zoals borging van de inzet, het budget en de begeleiding waarbij taalambassadeurs elkaar ook onderling kunnen ontmoeten is nog maar bij weinig betrokken gemeenten geregeld. Ook zouden de inhoudelijke afspraken betreffende de rol, de taken en het profiel naast een periodieke evaluatie van de inzet geoptimaliseerd kunnen worden.

Samenvattend onderkennen vrijwel alle betrokken gemeenten het belang van de inzet van de taalambassadeurs, maar is dit bij minder dan de helft van de gemeenten gerealiseerd. Met name de coördinatie en samenwerking met de bijbehorende randvoorwaarden kunnen verbeterd worden.

Start van ‘Taalambassades’: Screeningsinstrument

Een ambassadeur is meestal werkzaam in een ambassade. Een plek of locatie van waaruit een bepaalde missie wordt vertegenwoordigd. Bij de taalambassadeurs blijkt echter dat in de meeste gevallen de ambassadeur aanwezig is, maar de ambassade zelf nog ontbreekt. Op lokaal niveau zouden de randvoorwaarden gecreëerd moeten worden, zodat er ook een goede ‘Taalambassade’ is van waaruit de taalambassadeurs hun taken kunnen uitvoeren als onderdeel van de aanpak laaggeletterdheid. Om dit te kunnen realiseren zou een gemeente een aantal randvoorwaarden voor de ‘Taalambassade’ moeten regelen. Op basis van de onderzoeksresultaten is er een screeningsinstrument ontwikkeld om een lokale ‘Taalambassade’ te kunnen realiseren. Dit screeningsinstrument biedt een aantal handvatten om te checken of de gemeente de juiste faciliteiten heeft geregeld en daarnaast ook de juiste keuzes heeft gemaakt betreffende de inzet van de taalambassadeurs. Figuur 1 toont het screeningsinstrument voor de ‘Taalambassade’. Een aantal onderdelen lijken een ‘open deur’ te zijn, echter is het wel van belang om goed in kaart te brengen of deze ook daadwerkelijk geregeld zijn. Uit het onderzoek blijkt namelijk dat de randvoorwaarden die voor de hand liggen in de meeste gevallen niet geregeld zijn.

Figuur 1: Screeningsinstrument Taalambassade

Allereerst geven de drie grote paarse vlakken de drie belangrijkste spelers aan. De gemeente is als eerste aan zet en zal met een samenwerkingspartner de handen ineen moeten slaan om ervoor te zorgen dat de inzet van de taalambassadeurs met hun verschillende rollen gefaciliteerd kan worden.

Eén van de eerste zaken die geregeld moet worden is dat de inzet vastgelegd wordt in het Regionaal Educatief Plan en zo dus een erkend onderdeel wordt van de aanpak van laaggeletterdheid. Daarnaast zou er ook binnen het Gemeentelijk Communicatiebeleid aandacht voor moeten zijn, zodat de communicatie vanuit de gemeente ook begrijpelijk wordt voor mensen met een lager taalniveau. Als binnen dit plan de communicatie met taalambassadeurs wordt vastgelegd, kunnen zij als tester samen met de gemeente ervoor zorgen dat de communicatie vanuit de gemeente naar de burger door meerdere burgers wordt begrepen. Ten tweede zal er vanuit de gemeente een vast aanspreekpunt moeten zijn voor beleid en zal de gemeente met een lokale samenwerkingspartner zoals een ROC of een Taalhuis een samenwerking moeten realiseren, waarbij de lokale partner de begeleiding van de taalambassadeurs faciliteert.

Vervolgens zal de gemeente samen met de lokale partner een ABC'tje voor de randvoorwaarden moeten doorlopen bestaande uit:

- **A: Ambassadeur & Afspraken:** Zijn er al ambassadeurs beschikbaar en welke inhoudelijke afspraken kunnen er worden gemaakt?
- **B: Budget & Begeleiding:** Is er voldoende budget voor de vergoeding van de taalambassadeurs naast budget voor onkosten en begeleiding en is de begeleiding zelf ook geregeld?

- **C: Capaciteit & Continuïteit:** Is er zowel vanuit de gemeente als de lokale partner voldoende capaciteit (en tijd) om de inzet te faciliteren en is de continuïteit van de inzet van de taalambassadeurs geborgd?

Als het ABC'tje is geregeld kan vervolgens worden bepaald welke van de vier rollen de taalambassadeurs voor de gemeente zullen vervullen en hierbij worden ook de taken vastgelegd. Op basis van een profiel wordt per taalambassadeur gekeken wie welke rol kan vervullen. Ten slotte zal zowel vanuit de gemeente als de lokale partner de inzet van de taalambassadeurs periodiek geëvalueerd moeten worden om ervoor te zorgen dat de randvoorwaarden en de effectiviteit van de inzet toereikend blijven.

Landelijke ondersteuning door Stichting ABC

De landelijke ondersteuning van onder andere Stichting ABC is van groot belang voor een optimale inzet van de taalambassadeurs. De betrokken gemeenten zien een expliciete rol voor landelijke ondersteuning in de vorm van begeleiding tijdens de opstart van het lokaal netwerk van taalambassadeurs als ook de begeleiding van de taalambassadeurs zelf. Maar ook heeft een groot deel van de betrokken gemeenten behoefte aan kennis over good practices en informatie over de inzetmogelijkheden van taalambassadeurs naast deelname aan het netwerk dat met taalambassadeurs werkt.

Om ervoor te zorgen dat de ondersteuning passend is bij de behoeften van de gemeenten zal Stichting ABC mogelijkerwijs voldoende begeleiding en kennis kunnen geven op de volgende inhoudelijke onderdelen:

- **Fundament van de Taalambassade:** Voorbeelden van mogelijke beschrijvingen van inzet van taalambassadeurs binnen het Regionaal Educatief Plan en het Gemeentelijk Communicatiebeleid naast mogelijke voorbeelden en randvoorwaarden voor het vaste aanspreekpunt.
- **ABC'tje van de randvoorwaarden van de Taalambassade:**
 - **A: Ambassadeur & Afspraken:** Ondersteuning bij werving van de ambassadeurs en het vastleggen van (inhoudelijke) afspraken.
 - **B: Budget & Begeleiding:** Mogelijke voorbeeldraming van het budget naast mogelijke ondersteuning of inspiratie voor de begeleiding van de taalambassadeurs.
 - **C: Capaciteit & Continuïteit:** Beschrijving van benodigde capaciteit en mogelijkheden voor borging van continue inzet van de taalambassadeurs.
- **Basis van de uitvoering van de Taalambassade:** Beschrijving van de profielen en taken van de vier verschillende rollen van de taalambassadeurs (werver, voorlichter, tester en betrokkene bij inspraak).
- **Nazorg van de Taalambassade:** Opzet en voorbeelden van mogelijke periodieke werkwijze van de evaluatie van de inzet van de taalambassadeurs.

Daarnaast blijft het ijzersterke netwerk dat Stichting ABC momenteel heeft door haar landelijke faciliteiten en gerealiseerde taken naast de provinciale afdelingen van groot belang om de juiste ondersteuning en inspiratie te kunnen bieden aan de betrokken gemeenten en haar lokale samenwerkingspartners bij de inzet van de taalambassadeurs.